

Η βρετανική συνέπεια του Ιαν ΜακΓιούαν

Του **Ιάκωβου Ανυφαντάκη**

Κάποιοι συγγραφείς γράφουν σε όλη τη ζωή τους το ίδιο βιβλίο ή συμπληρώνουν τόμο τόμο ένα έργο σε συνέχειες. Υπάρχουν καλλιτέχνες που από μια στιγμή και έπειτα αντιγράφουν διαρκώς τον εαυτό τους, στερημένοι από νέες ιδέες ή φοβισμένοι μήπως χάσουν την επιτυχία που κατέκτησαν με κόπο. Ανήκει ο Ιαν ΜακΓιούαν με τα μεταμοντέρνα μυθιστορήματα της βρετανικής αστικής τάξης στις παραπάνω κατηγορίες; Το έργο του χωρίζεται σε δύο περιόδους: Στην πρώτη, από το 1972 ως το 1981, έγραψε κυρίως μακάβριες ιστορίες που ταρακούνησαν το κοινό με τον απροσδόκητο μηδενισμό τους. Η δεύτερη, από το 1987 και έπειτα, τον ανέδειξε σε έναν πολυδιάστατο συγγραφέα με ευρύτατη αποδοχή. Το «Χαμένο παιδί» τιμήθη-

κε με το βραβείο Whitebread και το «Αμστερνταμ» με το Booker. Οι «Ξένοι στη Βενετία», ο «Τοιμεντόκηπος» και η «Εμμονη Αγάπη» μεταφέρθηκαν στον κινηματογράφο, το ίδιο και η «Εξιλέωση» που σημείωσε τεράστια επιτυχία.

Όλο το έργο του ΜακΓιούαν συνδέεται από ένα αδιόρατο νήμα, μια σταθερή πορεία από το ένα βιβλίο στο άλλο που κάνει ξεκάθαρη την εξέλιξη του ως συγγραφέα.

Υπό αυτό το πρίσμα η πρώτη περίοδος χρησιμεύει για να ασκηθεί στις αυτόματες εναλλαγές στον αφηγηματικό ρυθμό, στην ψυχρή απόδοση μακάβριων σκηνών, στο αργό χτίσιμο του σασπένς μέχρι την ξαφνική κλιμάκωση. Αυτή είναι η βάση πάνω στην οποία στήνει το μετέπειτα έργο του, το οποίο θέτει ερωτήματα για την ίδια την επινόηση της ιστορίας στη μυθολογία, την αλληλεπίδραση αφηγηματικής δράσης και επιστη-

μονικού λόγου, χωρίς όμως να παραλείπει να προσφέρει αναγνωστική απόλαυση ακόμα και στον πιο ανυποψίαστο αναγνώστη.

Ταυτόχρονα, μέσα από τα μυθιστορήματά του αναλύει

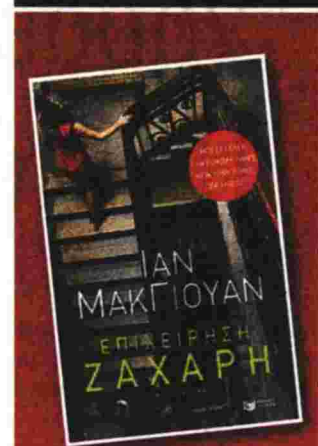
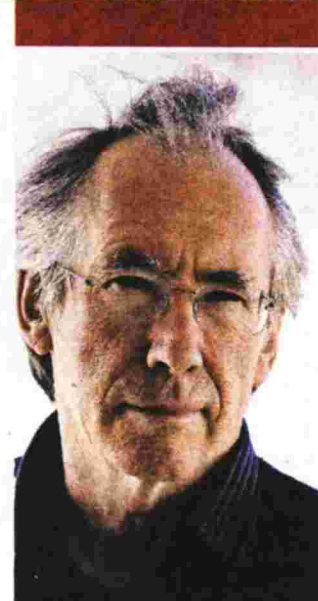
τη μεταπολεμική ιστορία της Βρετανίας σε άμεση αναφορά με τις πολιτικές και κοινωνικές εξελίξεις.

Η «Επιχείρηση Ζάχαρη», που κυκλοφόρησε στα ελληνικά σε μετάφραση Κατερίνας Σχινά, ασχολείται με ένα τέτοιο μικροεπεισόδιο της πρόσφατης ιστορίας, αυτό που έχει ονομαστεί «πολιτιστικός ψυχρός πόλεμος». Ο ΜακΓιούαν κατασκευάζει τους φανταστικούς ήρωές του χρησιμοποιώντας ως πρότυπο την πραγματική ιστορία του περιοδικού «Encounter».

Το παρεμβατικό αμερικανικό περιοδικό λάμβανε αφανή χρηματοδότηση από τη CIA σε μια προσπάθεια της μυστικής υπηρεσίας να ενισχύσει τον αντικομμουνιστικό λόγο, ακόμα και μέσα από τα χείλη κατά τα άλλα φιλελεύθερων διανοούμενων.

Οι παραλήπτες των χρημάτων δεν γνώριζαν πάντοτε την προέλευσή τους αφού υπήρχαν οργανισμοί βιτρίνας που πρόσφεραν κάλυψη. Η κεντρική ηρωίδα του βιβλίου είναι η Σερίνα Φρουμ, μια νεαρή υπάλληλος των βρετανικών μυστικών υπηρεσιών που στην πρώτη της αποστολή αναλαμβάνει να πείσει τον ελπιδοφόρο συγγραφέα Τομ Χάλει να αποδεχτεί τη χρηματοδότηση για να ολοκληρώσει το πρώτο του μυθιστόρημα χωρίς να του αποκαλύψει για ποιον δουλεύει.

Αν και στην πρώτη όψη η πλοκή θυμίζει κλασικό κατασκοπευτικό μυθιστόρημα, ο

IAN MAKΓIOYAN
«Επιχείρηση
Ζάχαρη»

Μυθιστόρημα

Μετάφραση: Κατερίνα Σχινά

Πατάκης 2013, σελ. 523

ΜακΓιούαν διατηρεί πολύ υψηλότερες φιλοδοξίες. Το τέλος της ιστορίας αποκαλύπτεται από την πρώτη παράγραφο. Η Σερίνα εκδιώχθηκε από τις μυστικές υπηρεσίες και ο Τομ, που στο μεταξύ έγινε εραστής της, καταστράφηκε. Αφού η κατάληξη των ηρώων είναι γνωστή, ο αναγνώστης μπορεί να εστιάσει ελεύθερος στην καταγραφή της δεκαετίας του '70 που ο ΜακΓιούαν πετυχαίνει μαεστρικά. Οι απεργίες και η εβδομάδα των τριών ημερών, οι δύσκολες συνθήκες διαβίωσης στα απαρχαιωμένα διαμερίσματα, τα κατάλοιπα των χίπς και η τρομοκρατία του IRA συνθέτουν το σκηνικό όσο εξελίσσεται ο έρωτας μεταξύ της Σερίνα και του Τομ.

Το βιβλίο μπορεί να μιλάει για την πολιτική αλλά δεν είναι πολιτικό. Αντίθετα, προσπαθεί να ακτινογραφήσει τη διαδικασία δημιουργίας των λογοτεχνικών έργων.

Σε ποιο βαθμό μπορεί να προβλεφθεί η ιδιοφυΐα ενός συγγραφέα από τα πρώτα του βήματα; Πώς έρχεται η έμπνευση; Μπορείς να επηρεάσεις έναν συγγραφέα ωθώντας τον να γράψει για το ένα θέμα ή το άλλο; Αυτά είναι τα ερωτήματα που τελικά θέτει η «Επιχείρηση Ζάχαρη» και μένουν σκόπιμα ανοιχτά, όπως και το τέλος της ιστορίας. Γιατί ο ΜακΓιούαν παραμένει συνεπής και στις ανατροπές που χαρακτηρίζουν το έργο του, υποσκάπτοντας αργά αλλά μεθοδικά την ιστορία μέχρι το αναπάντεχο φινάλε.